

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

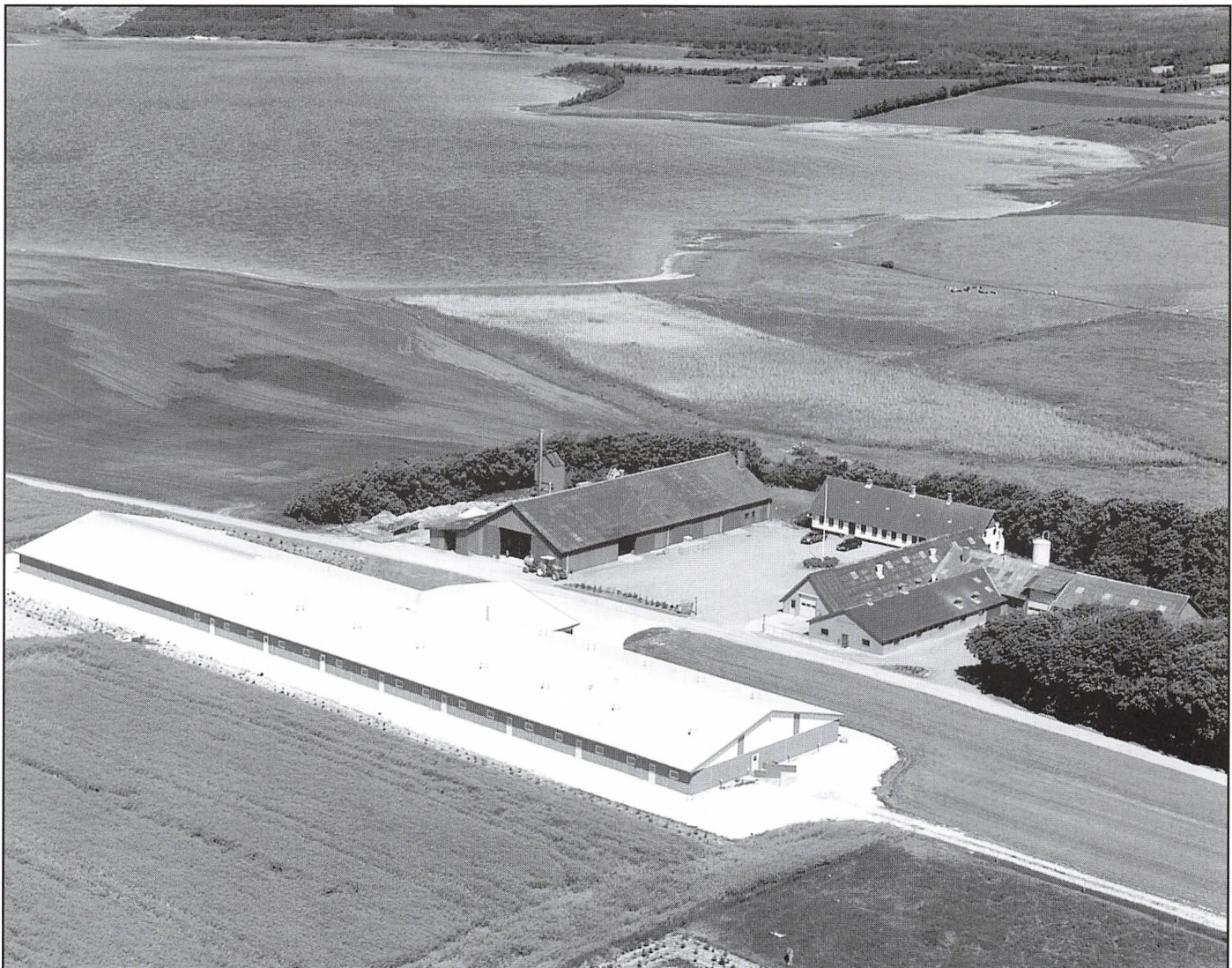
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side	2
Program for årsmødet 2002	side	3
Fødselsdage	side	4
Hanstholm	side	5
Søgård i Thy	side	6-7
Østergård - Vejlerne	side	8-9
Boganmeldelser	side	10
Nyt fra kredsene	side	11
Hammeldrupgård	side	12-13
Nye medlemmer	side	14
Tilmeldingsblanket til årsmødet	side	15
Himmelstrup kirke	side	16

Tidsskrift for
 Dansk Slægtsgaardsforening

April-Maj 2002

Nr. 357 - 59. årgang

Søgård i Thy

som besøges på årsmødeudflugten - Læs om Søgård på side 6 - 7

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
Postgiro nr. 8 08 31 42.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendoms konsulenter:

Anders Frederiksen,
Onsilgade 3A, 9500 Hobro,
tlf. 98 52 25 62, fax 98 52 25 64.

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 58 56 74 41, fax 58 56 74 45.

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax. 64 85 11 74
E-mail: carlmartin@kaaregaard.dk

Næstformand:

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe, tlf./fax. 98 35 16 03
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskredsens)

Oluf Føns Knudsen,
Ribevej 88, Ødsted, 7100 Vejle,
tlf. 75 86 50 29
(Formand: Vejle Amt)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Signe Jensen,
Gadekærvej 5, Freerslev,
3400 Hillerød
tlf. 48 26 51 10
(Formand: Nordsjællandskredsens)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholmskredsens)

Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalme
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskredsens)

Marie Hansen,
Månebakken 3, Dalby
4690 Haslev
tlf. 56 71 37 92
(Formand: Sjælland Syd)

Hans Christian Christensen
»Gl. Skovgaard«, Vestre Landevej 52,
Paarup, 4951 Nørreballe,
tlf. 54 78 91 72

Jens Peder Skov Jensen,
»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
E-mail: inge.skaft@edb.dk
(Formand: Lolland/Falster kredsens)

Karen Jacobsen
»Østerbygård«
Melbyvej 2
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskredsens)

Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsens)

Chr. A. Krogh,
Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det Sydlige Sønderjylland)

Grethe Plagborg,
Lindevvej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrumtsager Hovedgaard,
Skrumtsagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Hans H. Tylvad,
Hanninggårdvej 15
Hanning, 6900 Skjern
tlf. 97 36 21 58
(Formand: Ringkøbing Amt)

Knud Høstgaard Møller,
»Nittrupgaard«, Nittrupvej 1,
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Henry Slemming,
Hammelevvej 18, Hammelev,
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax. 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Thyboe
Kirkemosegård
Hastrupvej 3, 8981 Spentrup
tlf. 86 47 70 29
(Formand: århus Amt)

Frants Wetche
»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 30 01

Poul Frederiksen
»Snæverholt«
Dybvadvej 81, Hellum,
9740 Fjerritslev,
tlf. 98 83 40 28
(Formand: Vendsysselkredsens)

Formanden skriver:

Vi snakker altid om, at vi skal så forårsafgrøderne i påsken, uanset at det er sjældent det passer.

I år ligner det en travl påske for mange danske landmænd.

Det lader til, at den våde vinter har sluppet sit tag, og jorden tørrer ud til normal tid. Dog med en lang række af våde pletter, der vil blive kendt hele vækstperioden.

Det ser ud til at vinterafgrøderne klarer sig trods den megen nedbør i vinter, og vi ser alle frem til en spændende tid, hvor vi skal se om vore afgrøder udvikler sig, som vi måtte ønske det.

Dette nummer af Slægtsgården står i årsmødets tegn, og der er lagt op til et spændende besøg i Thy med udgangspunkt i Hanstholm.

Vor lokale bestyrelsesmedlemmer har lagt et stort arbejde i forberedelserne til dette årsmøde, og jeg håber, at mange af vore medlemmer vil rive nogle dage ud af kalenderen, og deltage i en spændende udflugt i det nordvestlige hjørne af vort afvekslende land.

På gensyn den 25. - 26. maj i Hanstholm.

Vi lever i en urolig tid, når vi ser på den verdenspolitiske situation, og nu hvor der ses lys forude i bekæmpelsen af den internationale terror, er det bedrøveligt, at der dag for dag udvikler sig krigslignende forhold i Mellemøsten.

Det har altid været et brændpunkt, og det ligner mere og en en situation, hvor ingen er villige til at give indrømmelser, for at skabe et klima, der åbner vejen til forhandlingsbordet.

Sørgeligt og trist. I den konflikt er der ingen helte.

Kate og jeg sender de bedste hilsener fra et påskelut fynsk forår, og håber den lyse tid vil bringe os alle nogle spændende oplevelser, såvel i vort hjemlige landbrug, men også på tur til at opleve landet med turistens øjne.

Carl Martin Christensen

Slægtsgårdsarkivet:

Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax. 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
åbningstid: Onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard,
Bøgevej 8, Assentoft, 8900 Randers,
tlf. 86 49 53 49

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, årslev,
9800 Randers,
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Kroebergvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 76
og 24 63 97 81 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
E-mail: OleGN@mail.tele.dk

Nr. 358 udkommer omkring
d. 20. juni 2002. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden d. 20. maj 2002.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Korsør Bogtrykkeri
4220 Korsør, tlf./fax 58 37 79 43

Program for årsmødet 2002

Lørdag den 25. maj 2002

Kl. 10.00 Alle der har mulighed for det mødes på Hanstholm Bunkermuseum, Molevej 29, Hanstholm.

Kl. 11.15 En guide vil fortælle om museet.

Kl. 11.30 Sandwich og kaffe på museumsarealet.

Kl. 14.00 Årsmødet åbnes officielt på Hotel Hanstholm, Chr. Hansensvej 2, Hanstholm.

Kl. 15.00 Kaffe.

Efter kaffen kan man nå at gå en tur op til fyret eller ned på havnen.

Kl. 18.00 Festmiddag.

Dagsorden for årsmødet:

1. Sang og velkomst.
2. Valg af dirigent.
3. Formanden aflægger beretning.
4. Formanden for Slægtsgårdsarkivet, Henry Slemming, aflægger beretning.
5. Formanden for bladudvalget, A.C. Winther-Hansen, aflægger beretning.
6. Beretningerne drøftes.
7. Fremlæggelse af regnskab og budget.
8. Valg. På valg er:
Henry Slemming,
Else-Christa Bollerup Nielsen og
Knud Høstgaard Møller.
Valg af suppleanter.
9. Valg af revisor.
10. Mødested for årsmøderne 2003 og 2004.
11. Eventuelt.

Søndag den 26. maj 2002

Kl. 8.00 Starter busserne fra Hotel Hanstholm.

Kl. 9.00 Gudstjeneste i Hillerslev kirke.

Kl. 10.00 Forlader vi kirken.

Kl. 10.30 Ankomst til "Søgaard", hvor Esben Oddershede vil fortælle.

Kl. 12.00 Afgang fra "Søgaard".

Kl. 12.30 Frokost på Hotel Hanstholm.

Kl. 14.00 Afgang fra Hotel Hanstholm.

Kl. 14.30 Ankomst til "Rosvang", hvor Verner Paulsen vil fortælle og vise rundt.
Her afsluttes årsmødet.

Kl. 16.00 Afgang fra "Rosvang".

Kl. 16.30 Ankomst til Hotel Hanstholm .

Priser

Der skal på forhånd betales for:
Mødeudgifter.

Lørdag

Formiddag på Bunkermuseet. Entre + sandwich og kaffe.
75 kr.

Eftermiddagskaffe på Hotel Hanstholm (kaffe med kage)
40 kr.

Festmiddag på Hotel Hanstholm (tre retter, incl. 1 glas hvidvin og kaffe) 244 kr.

Fællesudgifter (musik, tryksager, porto m.m.) 56 kr. Ialt 300 kr.

Søndag

Frokost på Hotel Hanstholm (tag selv bord incl. 1 øl/vand samt kaffe/the) kr. 160. Fællesudgifter 25 kr. Ialt 185 kr.

Overnatning

Der er overnatning på Hotel Hanstholm. Værelse med bad pr. person i dobbeltværelse, incl. kaffe lørdag eftermiddag, middag lørdag, morgenmad og frokost søndag samt fællesudgifter 684 kr.

Overnatning fredag til lørdag pr. person i dobbeltværelse, incl. aftensmad fredag og morgenmad 300 kr.

Tillæg for enkeltværelse 180 kr. pr. nat.

Eventuelle afbud bedes meddelt sekretæren hurtigst muligt for at regning for ubenyttede værelser kan undgås.

Bus, søndagsudflugt

Der vil blive arrangeret buskørsel til turen om søndagen, og det anbefales at tage bussen, da lokale folk vil fortælle om, hvad der passerer. Pris 85 kr.

Der kører bus fra Hotel Hanstholm og tilbage.

Bilerne parkeres ved hotellet.

Bustur kl. 8.00 til 16.30

Bus fra Sjælland og Fyn

Bus fra Sjælland og Fyn fredag morgen, med opsamling efter aftale.

Pris 1700 kr. pr. person, incl. mødeudgifter og overnatning.

Tillæg for enkeltværelse 360 kr.

Opsamlingsstederne er fortrinsvis på gårde, hvor bilerne kan parkeres på gårdspladsen.

Busserne kører kun hvis der tilstrækkelig mange deltagere.

Det bedes anført på tilmeldingen, hvor man helst vil stige på, så laver vi en opsamlings/køreplan, som passer til behovet.

Nøjagtigt mødested og tidspunkt meddeles senere.
Tilmelding til alle busser på tilmeldingsblanket.

Tilmeldingsblanket
findes på side 15

Forturen

Igen i år tilbydes den traditionelle "tyvstart" på årsmødet. Bustur arrangeres med opsamling på Sjælland, Fyn og Østjylland.

Efter opsamling serveres frokosten på Grønhøj Kro, der både er en slægtsgård og -kro i femte generation. Efter frokosten fortælles om kroen og vi ser kromandens samling af landbrugsredskaber og -maskiner. Derefter serveres kaffe med kroen kringle, bagt efter en opskrift fra kromandens oldemors tid.

Turen fortsætter til herregården Østergård i Salling, hvor historiker K. E. Jacobsen fortæller og viser rundt. Sidst på eftermiddagen kommer vi til hotellet i Hanstholm, og efter indkvartering og middag kører vi til Bygholm Vejler og betragter det rige fugleliv. Lørdag morgen slutter forturens gæster sig til de officielle program.

Forturens priser ses under "Bus fra Sjælland og Fyn".

OGN

FØDSELSDAGE

75 år

Den 24. april runder Poul Mahler, Sandager ved Assens, de 75 år.

Poul Mahler valgte sidste år, at gå som formand for Slægtsgårdsforeningen på Fyn. Det var en beslutning, der ikke glædede ham, men han gjorde det alligevel, for at give plads til yngre kræfter.

Hans hjerte har altid banket varmt for vor forening, og han har skabt mange spændende aktiviteter for vore medlemmer i det fynske igennem mange år.

Også i hovedbestyrelsen har Poul Mahler sat sit præg på debatten, idet han altid var parat til at tage stilling til et spørgsmål, og han gjorde det på en meget humoristisk måde, en humor der godt kunne være ægte fynsk, men som han givetvis har haft med sig fra barndommen på Samsø.

Vi siger tak for din indsats i Slægtsgårdsforeningen, og ønsker tillykke med dagen og de bedste ønsker for Jer begge i fremtiden.

Carl Martin Christensen

Mariagerkredsen og da Dansk Landbrugsmuseum flyttede til Gl. Estrup var han i adskillige år bestyrelsesmedlem i museets venneforening. Lokalt har han været formand for Virring Menighedsråd og formand for lokalhistorisk forening for Sønderhald kommune.

Hans store interesse for lokalhistorie var bl.a. medvirkende til, at han, da Dansk Slægtsgårdsarkiv i 1992 flyttede til Gl. Estrup, påtog sig arbejdet som medhjælper ved arkivet, et arbejde som han i mange år udførte med megen omhyggelighed. Desværre svigtede helbredet i begyndelsen af sidste år, så man på arkivet har måttet savne hans store arbejdsindsats, som altid blev udført på en jovial måde, og med den humoristiske sans, som var med til at skabe en behagelig stemning på Dansk Slægtsgårdsarkiv.

Ejgil Overby

70 år

Den 16. juni runder ejendomsrådgiver Anders Frederiksen, Hobro de 70 år.

Det er nu 12 år siden Dansk Slægtsgårdsforening indledte et samarbejde med Anders Frederiksen, om hjælp ved generationsskifter i vor medlemskreds. Fra starten var det et samarbejde med hans daværende arbejdsgiver, de fire landboforeninger med kontorfællesskab i Hobro.

Senere har Anders Frederiksen uddannet sig som statsautoriseret ejendomsmægler, og driver nu selvstændig virksomhed sammen med sin søn, og det er denne basis, der nu giver plads til rådgivning af vore medlemmer.

Anders Frederiksen har jævnligt givet hovedbestyrelsen nogle indlæg omkring den stadig mere komplicerede lovgivning om landbruget, og det har han gjort på en informativ måde.

Slægtsgårdsforeningen ønsker tillykke med den runde dag, og takker for din indsats igennem årene, og sender de bedste ønsker for fremtiden.

Carl Martin Christensen

75 år

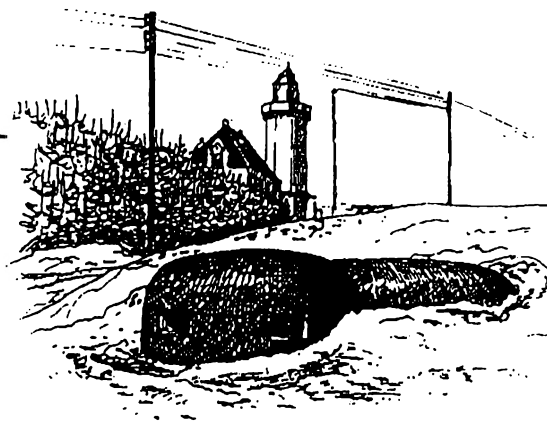
Den 26. maj fylder Aage Kirkegaard, Bøgevej 8, Assentoft 75 år.

Aage Kirkegaard var 10. generation af mandlige fæstere/gårdejere på den historisk bemærkelsesværdige gård, "Kirkegård", som nu er overtaget af sønnen Søren.

Gennem årene har Aage Kirkegaard været en kendt skikkelse på Randerskannten, bl.a. var han i en årrække formand for Rougsø-Sønderhald Landboforening, i Venstres ledelse i

Hanstholm

Årsmødet 2002 er henlagt til Hanstholm efter initiativ fra Midtjysk Kreds, der varetager Slægtsgårdsforeningens interesser i de to gamle amter: Viborg og Thisted.

Hanstholm er Danmarks nyeste havneby på hjørnet af Vesterhavet og Skagerak.

Ved Hanstholm sætter Jylland skulderen mod Vesterhavet, eller som det også er udtrykt: Hanstholm er Jyllands hårde skulder.

Hanstholm er nu navnet på havnebyen, men var oprindelig navnet på en en bakke af kalk. Den oprindelige landsby i området hed Hansted, og det navn bærer sognet stadig.

I ældre tid var Hanstholm, Holmen eller Hanstedholm centrum for handel mellem Norge og Thy. Skudehandelen foregik for en del derfra, men efterhånden er havnen eller landingsstedet muligvis lukket af strøm og sand, og skudehandelen forlagdes til andre steder, bl.a. Klitmøller.

Kirken

Den lille kirke ligger højt på klinten ud mod Vesterhavet. Den består af romansk kor og skib samt et våbenhus fra 1800-tallet. På en kvader i sydmuren er indristet en fremstilling af et enmasted skib med høje stævne, det viser tilbage til dengang Hansted var et fiskerleje og hjemsted for skudehandelen.

Fyret

Nær kirken ligger Hanstholm fyr, der er Danmarks største, opført i 1843 som det første linsefyr i landet. I 1889 blev fyret omdannet til elektrisk fyr. Tårnets højde over jorden er 23 meter, flammehøjden er 65 meter over havet og synsvidden er 22 sømil (40 km).

Reservatet

Fra Hanstholmknudens 67 meter høje, græsklædte kalkklint er der en storslået udsigt over Vesterhavet og store dele af Hanstedreservatet.

Fra Hanstholm mod syd til Klitmøller blev anlagt en ny kystvej i 1968. Hovedformålet med den var, at forkorte afs-

tanden for kystfiskerne ved Klitmøller til den nye havn, men den er samtidig en stor turistattraktion, idet vejen passerer gennem den vestlige del af det 50 km² store vildt- og naturreservat, der strækker sig mellem de to kystbyer.

Kører man ad kystvejen mellem Hanstholm og Klitmøller kommer man gennem et ejendommeligt månelandskab, Danmarks største ubebyggede område.

Havnen

I begyndelsen af 1900-tallet kom Hanstholm ind i billedet som en mulig lokalitet for anlæggelsen af en havn ved Jyllands vestkyst, efter at undersøgelserne i slutningen af 1800-tallet med henblik på placeringen af tilflugtshavne havde rettet blikket mod Thyborøn og Hirtshals.

Ved lov af 31. marts 1917 blev Ministeriet for offentlige arbejder bemyndiget til at lade anlægge en større fiskerihavn ved Helshage. Arbejdet blev straks sat i gang, men på grund af pengemangel blev det ikke rigtigt til noget.

Under Anden Verdenskrig blev Hanstholm besat af tyske tropper, der befæstede området med et meget stort underjordisk kompleks af gange og rum. De lokale indbyggere blev fordrevet, og først efter 1945 kunne de vende tilbage.

Efter flere forgæves tiltag i løbet af 1950-erne, vedtog Folketinget den 29. april 1960 at anlægge en kombineret fiskeri- og trafikhavn.

I 1967 var projektet færdigt.

Hanstholm er det punkt i Jylland, der ligger nærmest Norge - 120 km til Kristiansand - og der er etableret færgeforbindelse.

Fæstningen

Hanstholmfæstningen stod klar i 1941 og sammen med et tilsvarende anlæg i Kristianssand i Norge skulle det svære skyts spærre indsejlingen til Skagerak. De største granater vejede 800 kg, men skulle der skydes ud på de 55 km, der var batteriets største skudvidde, blev der brugt 495 kg tunge granater. Et ti km bredt bælte midt i Skagerak lå udenfor kanonerne rækkevidde. Det blev spærret med miner.

Fæstningen blev udbygget under hele besættelsen. Ved befrielsen omfattede den et areal på 9 km². Her lå mere end 600 betonanlæg med kanoner, antiluftsskyts, radaranlæg, mortar- og maskingeværstillinger samt flammekastere. Desuden var der bygget sygehus, spisesal, biograf og teater til de 3.000 mand, der gjorde tjeneste i området.

I forbindelse med udbygningen af fæstningen blev 800 beboere i Hansted evakueret. Nogle slog sig ned i nabobyen Ræhr, andre drog til Hirtshals, men mindre end 500 vendte tilbage, da området i 1946 atter blev åbnet for civile.

I dag er store dele af Hanstholm by opført på det gamle fæstningsområde.

Det er i området ved museumsbunkeren, fyret og kirken vi tilbringer lørdag formiddag.

OGN

Søgård i Thy

Årsmødeudflugten besøger søndag formiddag Else og Esben Oddershede på Søgård ved Nors. Her fortæller Esben Oddershede om sin gårds historie og drift.

Søborg

Søborg, sådan er den nuværende Søgård første gang omtalt i historien omkring år 1400, da den ejedes af Fru Kirsten. Det menes dog, at gården har haft sin oprindelse i middelalderen eller måske endnu tidligere - under vikingetiden omkring år 1000.

I 1441 blev Søborg afbrændt af bondehæren. Den ejedes da af Las Johansen Rød, der tilhørte slægten Lunov. Allerede samme år blev Søborg genopført, ikke i borgstil, men som en herregård. Det var dengang et anseligt gods, sandsynligvis på 2.000 ha.

Søborg skiftede navn til Siigård og senere til Sjøgardt. Den blev i slægten Lunovs eje i næsten 200 år.

Lunovslægten, der var af gammel jysk oprindelse, nåede aldrig at hæve sig over den lavere adel.

Den mest kendte var Hans Ovesen Rød. Foruden Søgård ejede han gods ved Trondheim. Han var kaptajn i Syvårskrigen (1563-1570), vendte tilbage til Danmark, men købte i 1574 Bakke Kloster i Norge, som han mageskiftede med kongen, og i stedet fik to krongårde i Trondheim Stift. Ved hans død ejede han fem stiftsgårde og fem klostergårde.

I 1609 var ejeren af Søgård Christen Prip, hvis søn, Iver Prip, i 1625 solgte Søgård til Otte Lunov. I 1627 købte Ivar Prip Søgård tilbage for atter i 1629 at sælge den til Christoffer Gersdorff (død 1635).

Hans søn, Peder Gersdorff, drev Søgård til 1644, hvor Hans Lykke overtog gården. Han levede imidlertid kun til 1648, hvorefter enken Birgitte Sehested overtog gården til hun dør i 1655. Sønnen Niels Lykke arvede og efter ti år solgte han halvparken af gården til broderen Jørgen Lykke.

Søgård skiftede ejer nogle gange indtil enken efter Henrik Jørgensen, Matte Olufdatter i 1701 skødede den til provsten i Refs Herred, Peder Nielsen Hvidberg. Han havde den til sin døde i 1719, og hans enke, Martha Andersdatter Lyngby, solgte i 1724 til Bertel Langballe til Nebel. Han drev Søgård i 20 år indtil 1744, hvor han og hans hustru døde indenfor få måneder.

Søgård deles

I 1745 kom Søgård på auktion og blev købt af Christen Dige, som var født på nabogården Digegård, og Christen Diges svoger Poul Bertelsen i Nordentoft. De delte jorden imellem sig, så der blev en Vester Søgård og en åstre Søgård.

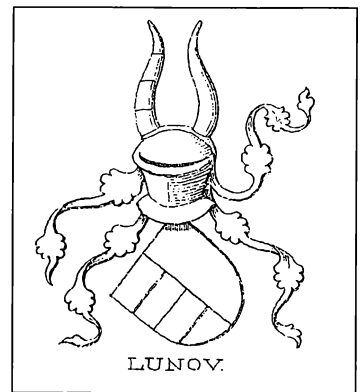
I to skrifter fra henholdsvis 1759 og 1763 omtales hvert sted et nyt og vel vedligeholdt stuehus med meget store rum.

Christen Dige var en meget driftig mand, som foruden Vester Søgård også drev sin fødegård Digegård, en mindre gård i Nors og en i Hjørdemål.

Christen Dige døde allerede den 8. februar 1756, 43 år

gammel. Som dødsårsag angaves plettyfus. Det var en epidemisk sygdom, som krævede flere dødssofre i hvert sogn.

Af skiftet efter hans død fremgår der, at han har drevet gården som et alsidigt landbrug med avl af rug, byg, havre og ærter, opdrættet kobesætning og drevet fiskeri i søen.

Slægten Lunovs våben

Anne Dige

Christen Diges enke, Anne, sad i uskiftet bo efter kongelig bevilling, men hendes tid blev heller ikke lang, hun døde i 1759 fra fire umyndige børn: Karen på 17, Niels på 14, Jens på 12 og Maren på 10 år.

Skifterettens folk gik gennem stuerne og talte op, idet formynderne bestemte, at alt indbo skulle sælges på auktion. Dog fik hvert af børnene en kiste med tøj, der havde tilhørt deres forældre.

Oprindeligt var det meningen, at gården skulle sælges på auktion, men formynderne enedes om at forpagte den ud indtil børnene selv kunne træffe bestemmelse over gårdens skæbne.

Ved auktionen over indboet blev der solgt for 1686 rdl., som blev fordelt med 562 rdl. til hver af drengene og 281 rdl. til hver af pigerne, idet en pige arvede halv part af en dreng.

Jens Dige

Efter at børnenes bedstemoder på Digegård var død i 1765, besluttede Jens Dige, den yngste af Annes sønner, at købe sine søskendes arveparter og i 1766 er han i en alder af 19 år ejer af Søgård. Han gifter sig i 1767 med Karen Rysgaard fra Hundborg. Hun var 25 år og havde holdt hus for Jens i nogle måneder. De fik kongelig bevilling til at de måtte gifte sig uden forudgående troløvelse og lysning.

Jens Dige tog navnet Søgaard og fik sammen med Kirsten ni børn, hvoraf den ældste Chresten Dige Søgaard, var opkaldt efter sin farfar.

Han skulle have haft Søgård, men døde i 1786 - knap 20 år gammel. Da endnu et slag ramte familien ved at den mistede datteren Anne Sofie, besluttede de sig til at flytte fra Søgård.

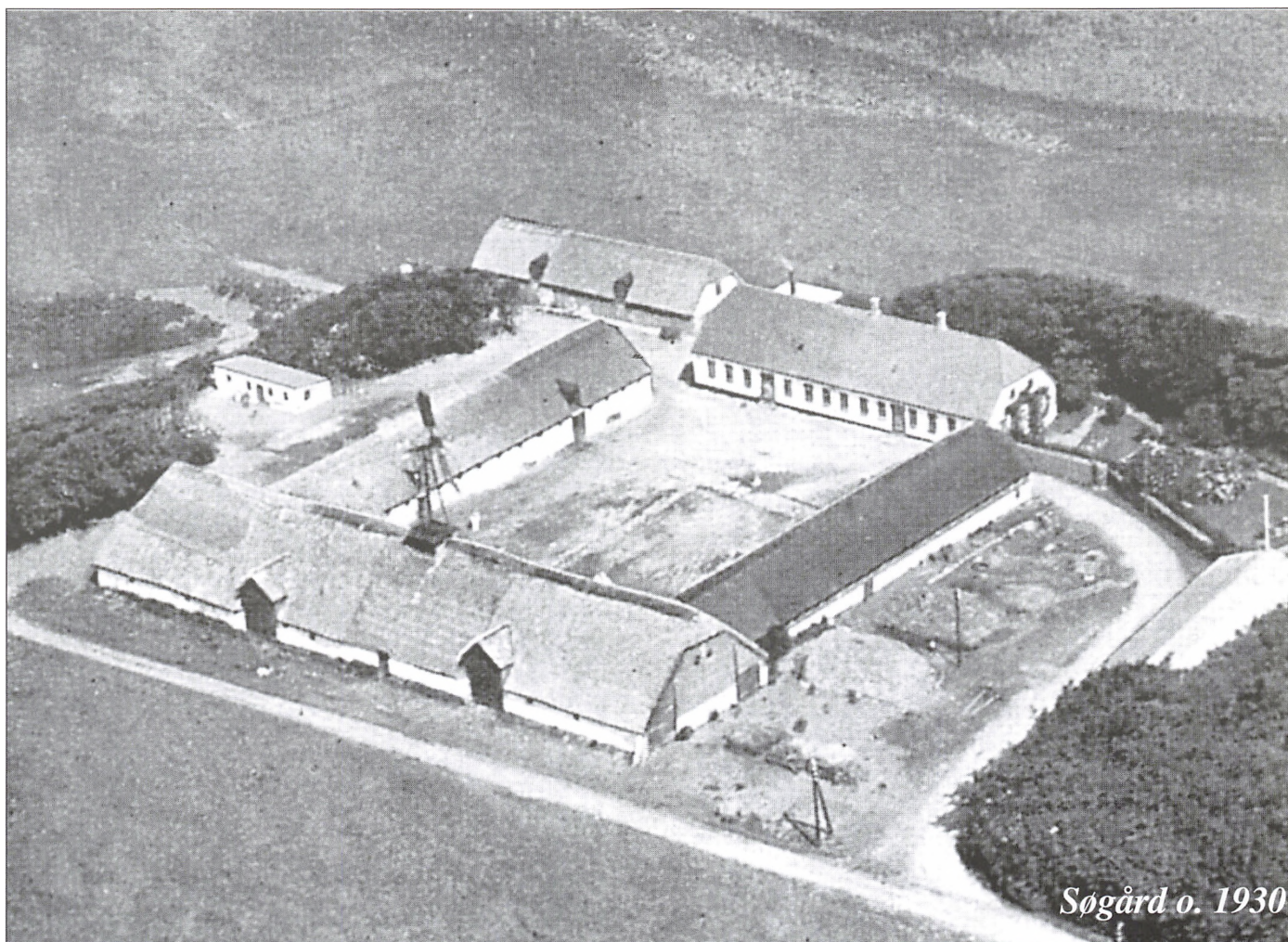
Det blev den næstældste søn, Christian, som i 1791 overtog Søgård, da hans forældre købte Nebel.

Christian og Poul Holst

Christian Søgaard udstykkede Søgård i 1810, og solgte hovedparcellen på 16 tdr. hartkorn til Christian Holst, som ejede Øster Søgård, hvorefter han flyttede ind til sine svigerforældre på Søndergård i Thisted.

Christian Holst døde tre år efter i 1813, og hans søn Poul Holst er den længst levende ejer på Søgård, idet han først 60 år efter i 1883 overdrog Søgård til sine sønner for 130.000 kr.

Han byggede i 1868 det nuværende stuehus, sandsyn-

Søgård o. 1930

Gården er en gammel hovedgård, som i matriklen fra 1688 var sat til godt 21 tdr. hartkorn.

ligvis på de gamle fundamenter. Han gik med tanken om at udtørre Nors Sø, og i 1872 indgik alle lodsejere omkring Nors Sø en kontrakt med restauratør Søren Kiil fra Thisted. Mod at afholde alle udgifter ved udtørringen skulle han have halvdelen af arealet udfor Søgård og totredjedele af arealet ud for resten af lodsejerne.

Søren Kiil solgte disse rettigheder til Poul Holst i 1881. Endnu i dag er disse rettigheder tinglyst i skøderne.

Senere ejere

Poul Holst døde i 1887, og samme år solgte sønnen Christian Holst Søgård til Jens Nielsen fra Mors. Denne afhændede kort tid efter til sagfører O. Lykke i Thisted, der i 1896 solgte gården for 100.000 kr. til Nissen Hagensen på Ullerupgård og Svend Boyer i Skinnerup. I 1914 solgtes Søgård til et konsortium, som samme år afhændede den til J. P. Borup.

Under Første Verdenskrig handlede en del med Søgård, indtil den i 1919 blev overtaget af Vilhelm Poulsen. Han solgte den i 1924 til Christian Helleberg, som i 1926 byttede med Jens Peter Larsen fra Vandet.

Da J. P. Larsen overtog Søgård var det samlede areal på 244 ha, deraf 110 ager, 22 hede, 2 have og gårdsplads samt 110 ha klitareal. Gårdens hartkorn var sat til 16 tdr. 5 skpr. 2 fjkr 0å alb.

Jorden dyrkedes i et almindeligt 8 marks drift, deraf 1 skifte med roer, 4 med korn og 3 med kløver og græs.

Besætningen bestod af 34 malkekøer, 2 tyre og 85

ungkreaturer. Den var en blanding af jysk korthorn- og rød dansk malkerace. Der fededes hvert år en del ungvæg og stude. Der var 12 arbejdsheste, og der blev tillagt 3 - 4 føl om året. Der var 14 søer og der leveredes ca. 200 slagtesvin om året. Der var 36 får og 150 høns.

I 1939 blev der udstykket 6 statshusmandsbrug af Søgårds jorder.

I 1959 solgte Larsen til Poul Andersen, der i 1963 overdrog gården til Vagn Bruun, Gjørring.

Else og Esben Oddershede

I 1967 købte Else og Esben Oddershede Søgård, og de er det 53. ejerpar på gården.

De har tre børn: Lars, Berit og Anders.

I 1999 gik Lars Oddershede, der er agrarøkonom ind som medejer af Søgård, der nu er et I/S.

Else Oddershede er lærer og Esben Oddershede er organisationsmand, bl. a. er han formand for Landboforeningen Nordthy og formand for Landsudvalget for planteavl, og dermed medlem af Landbrugsrådet.

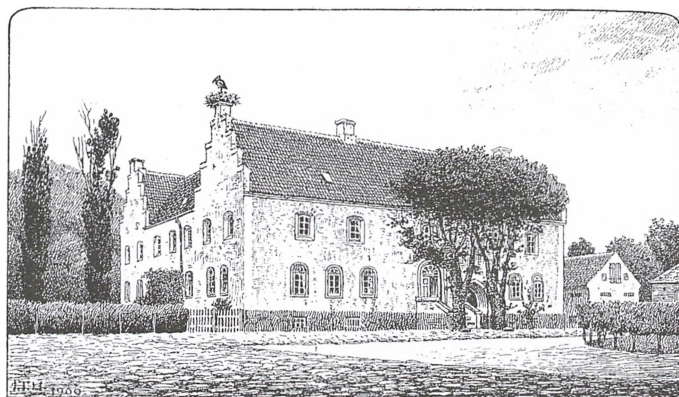
Driften

Søgård er nu på 100 ha inklusiv Esben Oddershedes fødehjem Kuskminde. Der drives imidlertid 563 ha. Svinebesætningen er på 600 søer. 1000 svin fodres op og resten sælges som 30 kg. grise.

Gården drives med vinterhvede, vinterbyg, vinterrug, vårbyg, alm. rajgræs, vinterraps, spinat og ærter.

Østergård

Østergårds hovedbygning o. 1900

Forturen besøger herregården Østergård i Salling. Den gamle hovedbygning, der er overtaget af staten, er nu ved at blive sat i stand. Vi hører historien om gården og om det omfattende restaureringsarbejde.

I Sallings nordlige del ligger herregården Østergård. I dag er det en effektiv bedrift med stor specialproduktion, men bag de moderne bygninger ligger Østergårds gamle hovedbygning - en rigtig senmiddelalderlig borg.

Borgen består af fire fløje i to etager over kældre, og tilsammen danner de en lukket borggård på ca. 9 x 9 m². Ældst er vestfløjen. Ifølge en nu forsvunden indskrift på en bjælke i borgens sal skulle byggeriet være indledt i 1516. Indskriften lød: "A(nno) D(omine) 1516, den næste torsdag før midfaste, lod Lucas Krabbe den første sten lægge til denne grundvold."

Sydfløjen er fra 1530'erne, mens øst- og nordfløjen er fra midten af 1500-tallet.

I sin beskedne størrelse er borgen et godt bevaret eksempel på samtidens byggeri.

Når den gamle hovedbygning har fået lov til at stå uændret er årsagerne bl.a., at efter slægten Krabbe, som gennem et par århundreder havde haft gården, solgte den kom der hyppigt skiftende ejere. De nye ejere havde enten andre herregårde og derfor sjældent kom på Østergård, eller også var de ikke så velhavende, at de havde midler til nybyggeri eller ombygninger.

Østergårds hovedbygning blev fraflyttet i 1973, og godsejeren beboer en moderne villa i parken.

Historien

Østergård er en hovedgård, der i 1406 ejedes af Niels Krabbe, i hvis slægt den forblev i 230 år, indtil den i 1636 arvedes af Vibeke Podebusk, som var svigerdatter til den sidste Krabbeætling på Østergård, fru Anna Brahe. Derpå kom gård og gods til Vibeke Podebusks anden mand Knud Ulfeldt. Efter hans fald i krigen 1657 overtoges Østergård af stedsønnen, kammerherre Lindenov, der i 1660 pantsatte den med 48 tdr. hartkorn hovedgårdsjord og ca. 250 tdr. hartkorn bøndergods for 10.000 rdl. til provsten ved Frue Kirke i København, Erik Torn, hvis enke i 1667 overtog Østergård.

Efter en lang række ejere købtes Østergård i 1792 for 42.000 rdl. af kaptajn Thomsen, som i 1804 solgte til tre spekulanter, Møller, Vestrup og Larsen, der frasolgte

næsten alt bøndergodset, og derefter atter solgte hovedgården til kaptajn Thomsen. Efter hans død i 1823 solgtes Østergård ved auktion og køberen var Nis Nissen til Spøttrup. Den var nu på 40 tdr. hartkorn hovedgårdsjord og 10 tdr. hartkorn bøndergods.

Af senere ejere kan nævnes kammerråd Tørsleff, kultusminister, kammerherre Rosenørn, Johan Christian Brinck-Seidelin, O. V. Hedemann samt Vallø Stift.

I 1906 solgtes Østergård med 43 tdr. hartkorn hovedgårdsjord til den daværende forpagter på gården, løjtnant A. L. Froberg.

Godsejer Froberg frasolgte ca. 160 tdr. land, men lod samtidig Hinnerup Å oprense og fordybe, hvorved det blev muligt at dræne og kultivere et moseareal på ca. 140 tdr. land.

Godsejer Froberg solgte i 1942 til greve Adam Knuth.

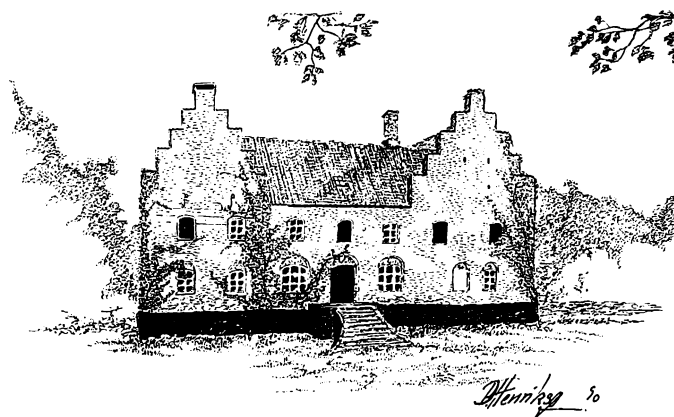
I 1945 indledtes en ny epoke i Østergårds historie. Gården købtes af godsejer J. M. Skov, hvis sønner Kristen og Kjeld Skov overtog den i forpagtning.

I 1988 blev Kjeld Skov eneejer af Østergård.

Godsejer Kjeld Skov anlagde en ventilationsfabrik på Østergård, som siden er flyttet til Glyngøre. Foruden ventilation og foderanlæg produceredes elektronik til alle formål i landbruget.

I 2001 blev Østergård overtaget af godsejer Søren Mønster.

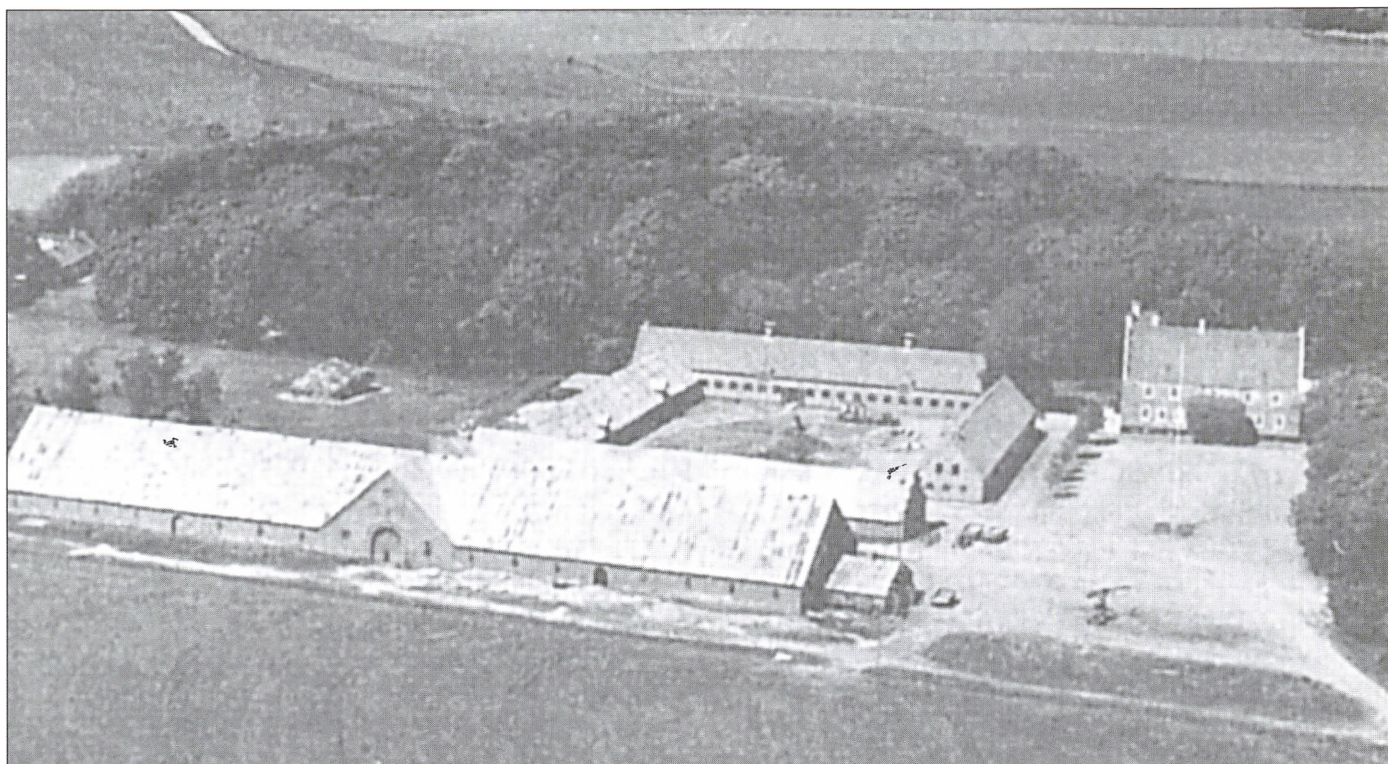
Til Østergård hører 257 ha agerjord, og foruden

Østergårds hovedbygning tegnet o. 1990, efter mange års forfald.

Nu arbejder en lokal tegnestue i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen med at sikre den gamle borglignende hovedbygningens fremtid.

Det er denne gamle hovedbygning og istandsættelsesprojektet, vi hører om på forturen.

Østergård o. 1960, før godsejer Skovs moderne produktionsbygninger satte præg på den gamle gård

planteavlen omfatter driften: foderproduktion, hønnekeproduktion, ægproduktion og ægpakkeri. Tidligere var der også produktion af slagtekyllinger, hvor

der årligt produceredes 445.000 kyllinger. Hønnekeproduktionen omfatter ca. 200.000 stk. og de 250.000 høns producerer 4.200.000 kg æg.

OGN

Vejlerne

Fredag aften besøger fortorens deltagere Byholm Vejle, som sammen med Vesløs Vejle er Nordeuropas største fuglereservat. Et godt 6.000 ha stort lavtliggende område, der ligger hen som græsenge (1.200 ha), rørskov (2.200 ha) brakvandssøer (2.500 ha), et Ramsarområde af international betydning.

I 2001 indviedes et nyt publikumscenter ved vejlerne, der består af udstillingsbygning med gangbro over kanalen til udsigtshytten, hvor man sidst på dagen kan opleve et unikt fugleliv.

Selvom vejlerne er højt værdsat, så er det ikke naturens eget værk. Vejlerne er menneskeskabte, for det er resultatet af et mislykket afvandingsprojekt.

Byholm og Vesløs Vejle var forud for deres inddæmninger to indskæringer fra nordsiden af Limfjorden, adskilt fra hinanden af halvøen Hannæs. De var resterne af et bredt sund, som i stenalderen forbandt Limfjorden med Vesterhavet.

Allerede i 1725 havde Enevold Bjerregaard, ejer af Kølbygård og Vesløgård, planer om at inddæmme Vesløs Vejle, men planerne kom ikke videre.

I 1741 kom endnu et forslag, der heller ikke blev realiseret, og det samme gentog sig i 1850, men i 1861 blev der givet koncession på udtørring af Byholm Vejle til en privat mand, som i 1866 overdrog den til et ingeniørfirma i København, som begyndte arbejdet i 1866. Dette firma kunne ikke magte opgaven økonomisk og året efter blev koncessionen givet til den engelske jernbaneingeniør John

Trewhella som i 1868 fortsatte arbejdet.

Inddæmningen og tørlægningen var i 1871 så langt fremme, at tilsåning med græs kunne begynde. De tilsåede arealer blev overrislet med ferskvand, og alt så lovende ud indtil julen 1873, da indtrådte der en flere dages stærk storm fra nordvest. Vandet i Vejlen, kunne ikke pumpes ud p.g.a kulmangel, pressedes mod hoveddæmningen og skadede dens inderside stærkt.

Den 3. januar 1874 var vinden gået om i vest og frembragte stærkt højvande i Limfjorden. Den 4. januar om morgenen var der storm fra syd-sydvest og efter få timer var dæmningen, kanalerne og næsten alt det øvrige kostbare arbejde ødelagt.

Arbejdet lå hen til 1877, da englændren J.A. Livingstone Lerarmouth overtog koncessionen. Han anlagde en større hoveddæmning, inddelte Vejlerne i tre afdelinger.

1880 søgte ejerne af Vesløs Vejle om koncession på udtørring, og fik den bevilget.

I 1895 var arbejdet udført, men det havde kostet så mange penge, at ejerne o. 1900 besluttede at opgive pumpningen. Omkostningerne ved det samlede arbejde indtil århundredeskiftet har været anslået til 4 millioner kr., penge som for størstedelen var tabt, men ved udtørringen af de to vige fik egnen i tidens løb en værdifuld berigelse i de store indvundne arealer til græsning, høslæt og rørskær. Nu er området et paradis for svømme- og vadefugle samt for fuglekendere.

I 1912 købte godsejer Isager, Kokkedal, grosserer Georg Bendtzen og murermester Jens Rasmussen begge Ålbog Vejlerne af et engelsk firma. Siden har området været i privat eje, og det tilhører nu Aage V. Jensens fonde.

OGN

Folk og kultur i Herlufllille og Torpe

Udgivet af Selskabelig Forening for Herlufllille Torpe.

Redaktion: Jens Lyhne.

240 sider.

I forordet står: "Da Richard G. Nielsen i 1987 udgav det flotte værk "Landsbymiljø i 200 år", skrev han i forordet, at han i en efterfølgende bog ville behandle det folkelige, det kulturelle, det landbohistoriske og det samfundsorientede Ærede stof, ikke alene omkring Herlufllille og Torpe, men for hele det område, han yndede at kalde Susålandet."

Richard G. Nielsen nåede ikke at gennemføre projektet inden sin død, men nu har en arbejdsgruppe med Jens Lyhne, Børge Lillie, Verner Larsen, Peter Larsen, Henry Jacobsen og Anni Dam udgivet bogen, der belyser de hovedpunkter, som var skitseret.

Først det historiske, hvor fhv. borgmester Verner Larsen er hovedforfatteren, derefter fortælles om forsamlingshuset og livet i huset. Skolevæsen, landbrug og øvrige erhvervs-liv beskrives, så er der et afsnit om personligheder, men her står ikke noget om Verner Larsen, til gengæld har han skrevet om de andre.

Et afsnit behandler erindringsstof og små klip fra aviser. Bogen slutter med en kort oversigt over slægtsgårdene i Herlufllille og Torpe.

Bag i bogen findes en CD med sangene fra forskellige jubilæer i lokalsamfundet, og her har Verner Larsen indtalt den ledsagende tekst.

Bogen er udgivet af Selskabelig Forening for Herlufllille og Torpe, som blev stiftet i 1896.

Verner Larsen afbildet i "Folk og Kultur"

I foreningens formålsparagraf hedder det:

"I erkendelse af at den fornødne ligevægt mellem ydelse og nydelse må være tilstede hos mennesket for at befinde sig vel, har foreningen til formål ved anstændige og billige forlystelser som oplæsning, sang, musik, dans o.s.v. at bibringe dens medlemmer den forædlende sindsopmuntring, der er så stor en lettelse for i tilværelsen i livet." Der er ingen tvivl om, at ordvalget i formålsparagraffen hører en svunden tid til, men meningen var, at der efter et godt og hårdt arbejde, måtte være mulighed for at udnytte fritiden på en frugtbar måde, som redaktionen tolker det.

At læse bogen er egentlig i overstemmelse med formålet: "forædlende sindsopmuntring", og lad denne bog være inspiration for andre, der vil arbejde med deres lokalitets historie.

OGN

Ludvig Meyhoff

Mit landmandsliv

- fra plejl til selvkørende mejetærsker

128 sider

Forlaget Søften Dal.

Tidligere gårdejer Ludvig Meyhoff, Odderholm ved Søborg i Nordsjælland har skrevet sine erindringer fra barndommen i det vestlige Sønderjylland - Nordschleswig, som det hed, da Meyhoff blev født i 1911, til tiden som selvstændig landmand i Nordsjælland, hvor han sammen med hustruen Gerda ejede gården Odderholm fra 1952 til 1995.

Bogen er et vigtigt stykke social- og kulturhistorie, set og skrevet i øjenhøjde, for Meyhoff har selv været midt i det liv og den udvikling han beskriver.

Meyhoff har en fantastisk hukommelse og en imponerende, ærlig og let tilgængelig fortællestil, som gør bogen til en oplevelse at læse.

Side 32 - 36 fortæller Meyhoff om tiden 1929-30 på en gård i Djernæs hos Anker Paulsen. Bl. a. dette:

"Ankers fætter Peter havde slægtsgården i Skovbby. Der boede også gamle Simon, bror til Ankers far. De Paulsen'er var store og stærke mænd, og der gik mange historier om dem. Når Simon fik syet tøj, så fik han et ekstra lag vat på den ene skulder, for han bar altid ploven fra den ene mark til den anden på den skulder. Når han rensede roer - man havde ikke så mange dengang - spændte han sine døtre for radrenseren."

Man kan også læse første del med stor interesse for Sønderjylland før og efter genforeningen, da Meyhoff beskriver forhold, som er en øbo ganske fremmed.

OGN

NYT FRA KREDSENE

Ribe Amtskreds

Mandag, den 10. juni indbyder kredsen til besøg hos Landbrugsrådets præsident Peter Gæmelke, Røjpgård ved Vejen.

Vi mødes kl. 19.00. hvorefter Peter Gæmelke fortæller om gården, driften og så skal vi en tur gennem skoven.

Grethe Plagborg

Ribe Amtskreds

Tirsdag, den 4. juni kl. 19.30 aftenudflugt, der begynder i Snejbjerg Kirke, hvor sognepræst Christian Poulsen vil fortælle om kirken.

Herefter besøg hos Doris og Jens Peter Haustrup på slægtsgården "åster Haunstrup" (Brunbjergvej 1), der drives økologisk med 120 malkekøer.

Haunstrup lokalhistoriske Museum (Kirkehuset) lægger lokaler til kaffen og generalforsamlingen. Museumslederen vil fortælle om Haunstrups historie.

Agneth Stampé

Vejle amtsskreds

Tirsdag, den 4. juni afholder vi vores sommermøde. Vi mødes kl. 15.00 på "Koutrup Naturskole", Koutrupvej 17, Hammer, 7160 Tørring (1 km nord for Gudenåens udspring). Der er rundvisning ved Torben Bøgeskov.

Efter 1½ time kører vi til Ballesbækgård, og ser bl.a. en flot udsigt ved Rørbæk sø. Kl. 18 samles vi til spisning på Vester Mølles restaurant. (Turistmenu til 92 kr.)

Efter hyggeligt samvær kører vi samlet til Vesterlund Efterskole, hvor skolens gymnastikhold giver opvisning. Derefter rundvisning på skolen, fælles kaffebord og afslutning ved forstanderen.

Efterårsmødet er fastsat til 8. oktober, hvor Ole Bjerremand Hansen, Toftøj ved Gadbjerg fortæller om, hvordan man som dansk landmand etablerer sig i Litauen og Canada.

Tid og sted meddeles senere.

Oluf Føns Knudsen

Vestsjællandskredsen

Kredsen indbyder til heldagstur til Fyn den 11. juni. Vi besøger åstrupgård ved Fåborg, hvis hovedbygninger er et af de ældste stenhuse fra middelalderen, og hele gården fremtræder som fra før landboreformernes tid. Godsejer og arkitekt Jan Skovsende Hansen fortæller og viser rundt.

Derefter kikker vi på Dreslette kirke og besøger Hagenskov Slot, hvor godsejer, hofjægermester, fhv. minister Britta Schall Holberg og ægtefællen Jørgen Hansen tager imod.

Dagen slutter med besøg på Hestehavegård ved Gislev, hvor gårdejer Jens Harrekilde driver et interessant landbrug med eget gårdmejeri.

Vagn Juel Jørgensen

Sjælland Syd

Kredsen afholdt sin generalforsamling den 1. marts i Atterup Forsamlingshus. Kredsformanden Marie Hansen

kunne se tilbage på et godt år med fint fremmøde til aktiviteterne.

Der var genvalg til Marie Hansen, Dalby, Esben Tue Christensen, Englerup og Jytte Nielsen, Fakse.

Efter generalforsamlingen fortalte Linda og Arne Larsen om deres vandring ad pilgrimruten til Sct. Jacobs grav i Nordspanien. En eksistentiel og meget personlig oplevelse.

Midtjysk Kreds

Lørdag, den 20. juli kl. 13.30 vil kredsen aflægge besøg hos Dorthe og Hans Peter Iversen, Haubak Vestergård, Kjellerupvej 67, Vinderslev. For nyligt er der på gården opført en hypermoderne kostald med karruselmalkelanlæg til ca. 150 køer. Gården drives i samarbejde med datter og svigersøn.

Efter besøget vil der kl. 15.30 blive afholdt generalforsamling ved et kaffebord på Restaurant Christopher Krabbe, Torvet i Kjellerup.

Ejgil Overby

Nordsjællandskredsen

Sommerudflugten afholdes den 22. juni, hvor vi besøger gårdejer og læge Helen M. Henriksen på slægtsgården Birkemosegård ved Kirke Såby.

Derefter serveres frokosten på Elverdamskroen og dagen slutter med besøg og eftermiddagskaffe på Tadre vandmølle.

Fynskredsen

Sommerudflugten, som er arrangeret til den 26. juni, går i år til Skælskøregnen. Vi kører i bus og besøger først Holsteinborg Slot, som siden 1707 har været i slægten Holsteins eje. Vi ser bl.a. H.C. Andersens stue. Holsteinborg var et slot, som H.C. Andersen ofte besøgte. Der er aftalt guidet rundvisning i ca. 1 1/2 time.

Kl. 12.30 spises frokost på Hotel Postgården i Skælskør. Om eftermiddagen besøger vi Borreby, hvor kammerherinde Loa Castenschiold vil modtage os og fortælle om godsets historie og drift. Forventet hjemkomst kl. 16.45.

Mogens Andersen

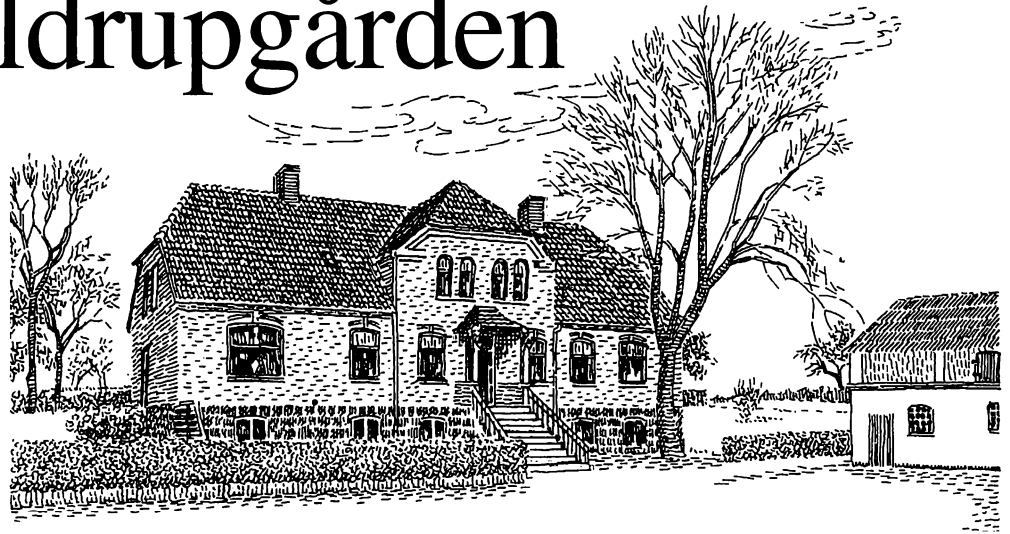

Hammeldrupgården

Hammeldrupgårdens stuehus er opført i 1910.

Ifølge familietraditionen blev det bygget for indtægten af en frømark.

(Tegning : Ellen Valentin.)

Hammeldrupgården nord for Slagelse ejes af Bente Dam Hansen og Henrik Harmundal Hansen, der er fjerde generation på gården, hvor familien har siddet siden 1889.

Hammeldrupgården er en gammel gård, som er nævnt første gang i 1387. Den har ligget ene og aldrig været i et landsbyfællesskab. Alligevel er det en gård med uprivileret hartkorn, så den har altid været henregnet til bøndergodset, selvom gårdens areal var omkring det dobbelte af en almindelige bondegårds.

I landgildematriklen fra 1664 stod Hammeldrupgården for 14,4 tdr. hartkorn.

I landmålingsmatriklen fra 1688, der både bygger på opmåling af arealet og vurdering af arealets ydeevne, blev Hammeldrupgården sat til 13,94 tdr. hartkorn.

De to hartkornsansættelser kan ikke sammenlignes, men gårdens hartkorn i 1688 kan sammenlignes med hartkornet for landbyen Solbjerg, hvor 20 gårde havde et samlet hartkorn på 189 tdr, hvilket svarer til 9,45 tdr. hartkorn pr. gård. Landsbyens dyrkede areal var 773 tdr. land eller 38,7 tdr. land pr. gård.

Hammeldrupgårdens dyrkede areal var dengang 52,4 tdr. land.

I matriklen fra 1688 oplyses at gården havde to fæstere Niels Christensen og Christen Christensen. Ejer af Hammeldrupgården var Henrik Måller, tidligere rentemester og efter betydelig svindel med statens midler, var han blevet meget velhavende, havde lånt penge til kongen under svenskekrigene og modtaget jordegods på Sjællands for sit tilgodehavende. Bl.a. havde han Bødstrup hovedgård ved Drøsselbjerg.

På et tidspunkt kom Hammeldrupgården under den nu nedlagte Skaftelevgård, hvis senere ejer Christian Frederik lensbaron Knuth til Christiansdal på Lolland i 1776 solgte Skaftelevgård til Johan Adolph Hetting og Hammeldrupgården til M. Ancher. Hvorved gården overgik til selveje.

I 1782 købte Otto Hansen, forpagter af Nordruplund, Hammeldrupgården, som han i 1793 solgte til Ole Jensen, tidligere ejer af Postriderkroen.

I hans ejertid påbegyndtes en ny matrikulering, og i hartkornsekstrakten står: "En enlig gård, hvis jorder ligger omkring gården mellem Solbjerg og Årslev byers marker." Hartkornet i den nye matrikel blev sat til 9 tdr. 6 skp. 1 fjk. 0å alb.

Fra ældre tid lå der ved Hammeldrupgården lå skæppeland hartkorn, som tilhørte degneembdet i Årslev sogn, men det var lagt under Hammeldrupgården da matriklen udarbejdedes.

Ole Jensens far, Jens Jensen, døde i januar 1795, og hans begravelse udviklede sig til den såkaldte Gravølkrig, hvor gårdmændene i Årslev var blevet bedt om at bære kisten fra gården tit Solbjerg kirke, men gårdmændene i Solbjerg var fornærmede over at de ikke skulle bære, og dermed have del i det gravøl, som det behavende bo skulle give ligfølget.

Det udviklede sig først til et sammenstød på marken, hvor årsleverne vandt. da de havde forsynet sig med kæppe, men då følget når til Solbjerg kirkegård har solbjergerne forsynet sig med slagvåben, og der udviklede sig et gedigent slagsmål.

Det hele endte med at Ole Jensen måtte love solbjergerne andel i gravøllet.

I folketællingen fra 1801 nævnes Ole Jensen 41 år, selvejergårdmand og hustruen Maren Hansdatter 32 år, sønnen Ole Olsen 7 år og mandens moder Mette Olsdatter 75 år. Endvidere var der 2 karle og 3 piger.

året efter døde Maren og Ole Jensen giftede sig med Margrethe Jensdatter og de fik i 1803 sønnen Jens, der i 1830 blev ejer af Hammeldrupgården.

I Jens Olsens første år bestyrede moderens hans husholdning, men så blev han gift med Ane Marie Jensdatter fra Kirke Helsingø og de fik fire børn.

I 1857 døde Jens Olsen, og enken overtog gården, som hun supplerede med et mindre tilkøb.

I 1871 overtog sønnen Jens Peter Olsen Hammeldrupgården, som hans arvinger i 1889 solgte til Niels Peter Hansen, der var født i Hallelev i 1861. Han blev samtidig gift med Maren Olette Hessellund født i Dyngby ved Odder i 1861.

I 1905 beskrives gårdens bygninger således i J. C. B. la Cours værk Dansk Gaarde IV-bind:

"Hovedbygningen er af grundmur til gårdsiden og af egebindingsværk til udsiden. Tækket med strå, den rummer en lejlighed med 7 værelser. Avlsbygningerne består af 9 længer, opført dels af kampesten dels af bindingsværk, alle med stråtag."

I samme bog findes følgende beskrivelse af driften:

"Det samlede areal udgør 104 tdr. land, deraf 101 ager. Går-

den drives af ejeren, der tillige er forpagter af 60 tdr. land af årslev præstegårds jord, som drives fra Hammeldrupgården.

Af agermarken drives 87 tdr. land i en 10 marksdrift med: 1. grønjordsharve, 2. brak, 3. vintersæd, 4. byg, 5. roer, 6. blandesæd, 7. staldfoder, kartofler og turnips, 8. byg eller blandesæd, 9. og 10. kløver og græs. Af resten drives 10 tdr. land frit, 2 tdr. land dyrkes med lucerne og 2 tdr. land er permanent græsgang.

Staldgødning anvendes til roer med 30 læs samt til brak og udlæg med 12 læs pr. td. land. Kunstgødning gives til roer. Jorden er ensartet, god, dyb muldjord med lerunderlag. Der avles i gennemsnit af hvede 16, rug og byg 15, blandesæd 17 og havre 20 fold.

Besætningen består for tiden af: 41 malkekøer, 20 stk. ungvæg og kalve, 2 tyre, 11 heste, 6 plage og føl samt 8 får og lam. Sidste år solgtes 150 fedesvin.

Kvægbesætningen vedligeholdes hovedsagelig ved eget tillæg og er af Rød danske Malkerace.

Det normale folkehold er 1 fodermester, 4 karle, 4 piger og i høsten 2 mand ekstra.

Gårdens faste maskiner drives ved vindmotor."

I 1910 opførte Niels Peter Hansen et nyt og imponerende stuehus i røde sten med sortglacerede tegsten. Tegningen var af arkitekt Kildegaard fra Nykøbing Falster.

Stuehuset kostede 15.000 kr.

Familietraditionen fortæller, at det var en mark med gulerodsfrø, som betalte stuehuset!

I 1919 forpagtede sønnen Hermod Hansen gården og samme år blev han gift med Astrid Hansen født Frandsen.

I 1927 købte de Hammeldrupgården, som dengang var på 55,2 ha, hvoraf 53 ha var agerjord.

Hammeldrupgården havde i en årrække forpagtet præstegårdens jord, men forpagtningen blev opsagt, for jorden skulle udstykkes til 6 husmandsbrug. Til erstatning herfor købte Hermod Hansen i 1924 30 tdr. land fra Solbjerggården, som efter hans overtagelse af Hammeldrupgården opgik i denne.

Kvægbesætningen bestod i 1930 af 40 malkekøer og 30 stk ungvædder af Rød danske Malkerace. Der var 9 belgierheste, 15 - 20 søer og årligt leveredes ca. 200 slagtesvin. Fjerkræholdet var ca. 100 høns.

I årene fra 1936 til 1942 fornyedes udlængerne.

I 1955 døde Hermod Hansen og i 1956 overtog sønnen Troels H. Hansen hjemmet sammen med hustruen Tove f. Lorentzen.

I deres tid moderniserede udlængerne og mekaniseringen blev gennemført.

Hammeldrupgården havde en malkevægsbesætning af RDM, der var familiestambogsført siden 1914. I 1961 blev besætningen sat ud på grund af leukose, og en ny besætning af både RDM og SDM blev sat ind, men i 1965 forsvandt køerne da arbejdskraften manglede, og der blev bygget om til svin.

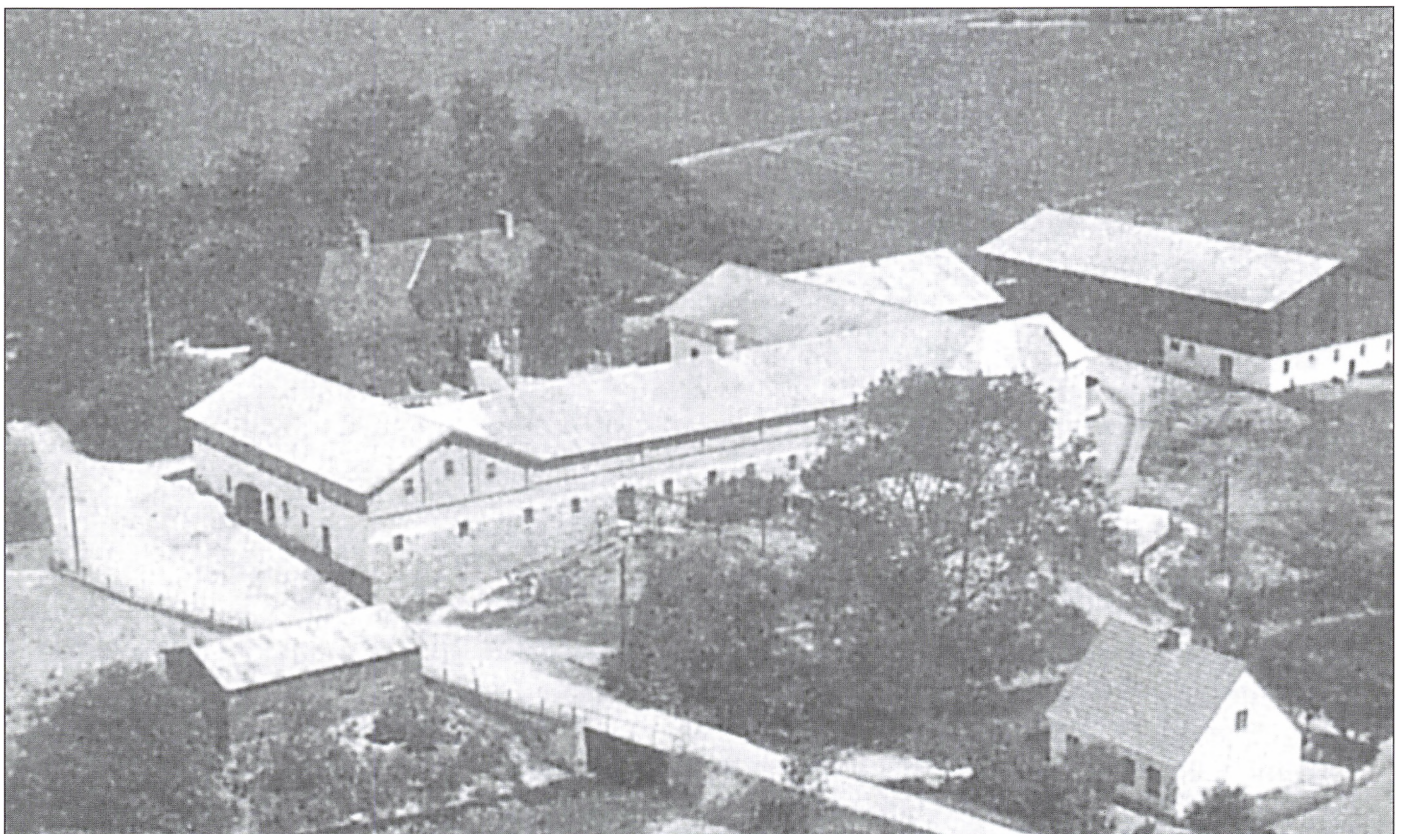
I 1989 fulgte så fjerde generation med Bente Dam og Henrik H. Hansen. Han er agrarøkonom fra Næsgaard Agerbrugsskole.

Da gårdens sostald var med bundne søer, og stod for en modernisering, valgte Henrik H. Hansen at komme udviklingen i forkøbet, og gik derfor over til frilandssøer i 1998.

En fjerdedel af grise fedes op, og resten sælges som 30 kg.s grise.

Henrik H. Hansen har opført den hal, hvor søerne går i drægtighedstiden

OGN

Hammeldrupgård o. 1930

NYE MEDLEMMER

Gårdejere Bodil og
Knud Jacobsen
Krusåvej 41
Busholm
6240 Løgumkloster

Gårdejer
Mogens Feldhusen
"Brandelevgård"
Holmevej 37 A
4700 Næstved

Tove Petersen og
Stig Christensen
Lyø Bygade 8
5600 Fåborg

Gårdejere Beathe og
Arne Fog Larsen
"Nygård"
Andaksvej 46
4400 Kalundborg

Gårdejere Kate og
Bo Wieck-Hansen
"Karlslyst"
Hobro Landevej 94
Nørre Vingeb
8830 Tjele

Gårdejere Kirsten og
Jørgen Bertram
"Kasmosedam"
Kasmosevej 9
Vester Sottrup
6400 Sønderborg

Gårdejere Gertrud
Frisdahl Bach og Niels Bach
"Hedegård"
Dalbyovervej 51 A
Øster Tørslev
8983 Gjerlev J.

Gårdejere Gerda og
Johannes Møllegård
Eveltrupvej 109
Eveltrup
9620 Ålestrup

Svend Ove Lykke Andersen
Tolstrupvej 10
Tolstrup
8500 Grenå

Gårdejer Hans P. Krag
Barsmark Bygade 159
Barsmark
6200 Åbenrå

Proprietær Julius G. Pedersen
"Vedø"
Vedøvej 6
8560 Kolind

Anne Birgitte og Knud Thing
"Toftegård"
Hvilshøjvej 246
Hvilshøj
9700 Brønderslev

Helle Larsen
Vollerupvej 41
Vollerup
4200 Slagelse

Anne-Lis og
Kresten Boel
Hindborgvej 79
Hindborg
7800 Skive

Tinne og
Chr. Christensen
Møllevænget 12
Bistrup
4700 Næstved.

Gårdejer
Per Rosenkuist Petersen
Nedergaden 4
Mjang
6470 Sydals

Gårdejer Ester og
Helge Petz
"Toftegård"
Møllegården 41
Knud
6100 Haderslev

Gårdejer Helge Clausen
Trekanten 2
Asserballe
6440 Augustenborg

Gårdejere Kirsten
og Niels Elvstrøm
"Balagergård"
Gammel Mosevej 1
8462 Harlev J

Gårdejere Mette og
Jens Vroue Riis
"Ny Astrup"
Astrupvej 7
Astrup
7870 Roslev

Gårdejer Hans Iversen
"Vranglandgård"
Kørremark 18
Kær
6400 Sønderborg

Gårdejere Mette og Hans
Peter Rasmussen
"Tirstedgård"
Nakskov Landevej 27
Tirsted
4970 Rødby

Gårdejere Henriette Krogh
og Hans Kristian Oksbjerg
"Bakkegård"
Majbølvej
Majbøl
6470 Sydals

Gårdejere Antette og
Søren Anton Hansen
"Dammen"
Gosmervej 41
Gosmer
8300 Odder

Gårdejer Hans J. Enderlein
"Bjerggård"
Osmark 5
Snogbæk
6400 Sønderborg

Gårdejere Alice
og Peter Lei
Snogbækvej 9
Vester Snogbæk
6400 Sønderborg

Gårdejere Lene
og Lars Larsen
"Dyregård"
Dyregårdsvej 17
Tårup
5591 Gelsted

Gårdejer
Holger Aaes Jensen
Højbo 1
Sædding
6900 Skjern

Gårdejer
Henning Bjerregård
Gestengen 2
Stauning
6900 Skjern

Gårdejer Ole Westerholt
Jørgensen
"Sølyst"
Langs Vejlevej 17
Tirsted
4970 Rødby

Gårdejere Ingelise
og Johan Lauritzen
Blanskov 2
Blans
6400 Sønderborg

Gårdejere Susanne
og Niels Olsen
"Bøgedal"
Bredgade 19
5485 Skamby

Gårdejere Tony
og Troels Clausen
"Langkjærgård"
Kellebyvej 20
Kelleby
5471 Søndersø

Gårdejere Ingrid
og John Jakobsen
"Ginnerupgård"
Ginnerupvej 33
Krejbjerg
7860 Spøttrup

Gårdejere Inge og
Erik Damgaard Sørensen
Vollerupvej 24
Vollerup
4200 Slagelse

Niels Bach
"Hedegård"
Dalbyovervej 51 A
Øster Tørslev
8983 Gjerlev J.

Gårdejere Gerda og
Johannes Møllegård
Eveltrupvej 100
Eveltrup
9620 Ålestrup

Jens og Anna Jensens Fond

udlåner penge til unge landmænds etablering af selvstændigt landbrug, både ved familiehandel og ved køb på det frie marked.

Ansøgninger kan fremsendes løbende og bliver behandlet på halvårlige møder.

Fonden yder også legater til unge landmænd under uddannelse.

Legat er enten på 5.000 kr. eller 10.000 kr. Legaterne skal primært anvendes til studierejser i udlandet.

Ansøgning kan fremsendes hvert år inden udgangen af april måned, og vil blive behandlet i maj/juni måned.

Henvendelse til: Carl Martin Christensen, Kaaregaard, Badstrupvej 39, 5485 Skamby.

TILMELDING til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde

Tilmelding kan kun ske skriftligt, gerne hurtigst muligt, til Slægtsgårdsforeningens kasserer og sekretær Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, **senest den 28. april 2002**, hvorefter deltagerliste m.m. vil blive fremsendt sammen med girokort til indbetaling af mødeudgifter.

FØLGENDE DELTAGERE TILMELDES (skriv tydeligt):

Navne: _____

Adresse: _____

Telefon: _____

Hermed bestilles (skriv antal personer):

- Aftensmad, fredag
 Museumsbesøg og sandwiches, lørdag
 Eftermiddagskaffe, lørdag
 Festmiddag, lørdag
 Frokost, søndag

Overnatning:

- Hotel Hanstholm med bad, dobbeltværelse
 Hotel Hanstholm med bad, enkeltværelse
 Ønsker overnatning allerede fra fredag

Busser

- Bus, søndagsudflugt
 Bus fra Sjælland/ Fyn med påstigning i _____

KOPI TIL EGET BRUG

Hermed bestilles (skriv antal personer):

- Aftensmad, fredag
 Museumsbesøg og sandwiches, lørdag
 Eftermiddagskaffe, lørdag
 Festmiddag, lørdag
 Frokost, søndag

Overnatning:

- Hotel Hanstholm med bad, dobbeltværelse
 Hotel Hanstholm med bad, enkeltværelse
 Ønsker overnatning allerede fra fredag

Busser

- Bus, søndagsudflugt
 Bus fra Sjælland/ Fyn med påstigning i _____

Returadresse: Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv

Hillerslev kirke

Årsmødeudflugten søndag morgen indledes med morgen-andagt i Hillerslev kirke.

Hillerslev, efter hvilket herredet har navn, er gammelt kron-gods, og tæt nordøst for kirken lå en befæstet kongsgård, Hillerslevhus, som er nævnt så tidligt som i Kong Valdemars Jordebog fra 1231, men borgen anses for at være betydelig ældre. Hillerslevhus blev ødelagt under bondeopstanden i 1400-tallets første halvdel, som sluttede med slaget den 8. juni 1441, da kong Christoffer af Bayern nedkæmpede en bondehær, der havde forskanset sig i en vognborg på Sct. Jørgensbjerg i Hanherred.

Den anselige kirke, der muligvis har haft kongen som bygherre, består af romansk skib, kor og apsis med sengotisk vesttårn og nyere våbenhus på sydsiden. Apsiden blev omsat i 1886, den er rigt smykket med halvsøjler og terningkapitæler og -baser.

Det romanske alterbord af granit består af en meget svær plade i ån sten, der hviler på en kraftig, rund midtpille, er ganske enestående.

Alterprydelser er et forgyldt trækors, som skal ses sammen med kalkmalerierne i apsis, der er udført i 1920 af kunstneren R. Rud-Pertersen. Motivet er Kristi opstandelse.

I tårnrummet står to tidligere altertavler, en gotisk (1475) og en barok (1701).

Døbefonten er et romansk stenhuggerarbejde af Thytypen og prædikestolen er et renæssancearbejde fra 1645.

Kirkebyggeri

Om kirkebyggeriet skriver arkitekt og forfatter Steen Estvad Petersen i bogen "Ideernes vandring":

"Aldrig før eller siden har et kulturfænomen sat sig så tydelige spor i det danske kulturlandskab. Og enestående er det, at ca. 1500 kirker fra denne kollektive kraftpræstation stadig består indenfor landets nuværende grænser.

Et så markant og talstærkt byggeri var kun muligt med inspiration udefra. Bygningsteknologisk betød brændingen af kalk til mørtel og dermed opbygning af uforgængeligt murværk en lige så stor revolution. Fremstillingen af "bagte sten" (teglsten) betød, at vi langsomt kom på omgangshøjde med det kristne Europa.

Inden lavsvæsenet blev dannet i senmiddelalderen blev byggerierne udført af de såkaldte "byggehytter".

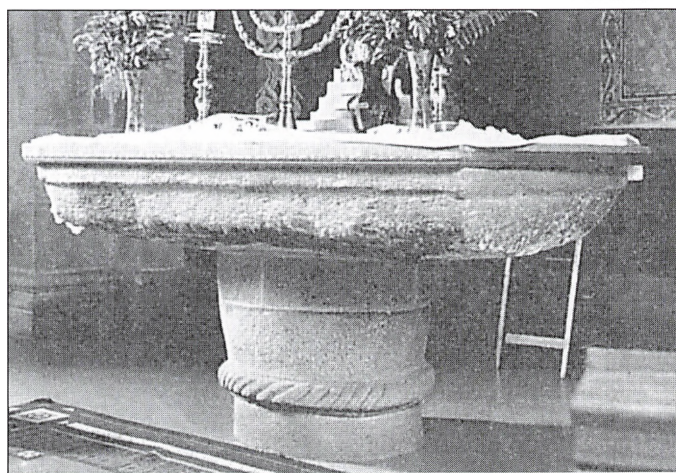

I England er bevaret "Articles and Points of Masonry" fra 1430, som formentlig er kopi af endnu ældre bestemmelser. De slår fast, at stenhuggerne altid er forblevet og altid skal hentes fra såkaldte fribårne mænd. Lærlinge skal også være fribårne ved ansættelsen for ellers kunne en ufri lærling blive hentet tilbage af sin herre.

I modsætning til lavsforordningerne skulle stenhuggerne være frie for at kunne flytte fra en byggeplads til en anden. Derfor havde de egen jurisdiktion, og deres egne hemmelige informationer om byggeriernes egenart, hvilket senere første til dannelsen af frimurerloger.

Først med udviklingen af arbejdstegninger i korrekte målestoksforhold, der formentlig fandt sted i Nordfrankrig omkring 1220, blev det konstante opsyn af byggeriernes øverste bygmestre mindre afgørende. Tegningsmaterialet erstattede bygmesterens fysiske tilstedeværelse, og han blev i stand til at lede flere byggerier på en gang."

OGN

Alterbordet i Hillerslev kirke